

FRITS NEEMT DE MAAT VAN

PINK VAN VEEN

Ze heet eigenlijk Ingrid ('inke'), maar Pink is haar koosnaam van vroeger. Iedereen noemt haar inmiddels zo. Ze is lid van de Raad van Bestuur van Vitalis Woonzorg Groep in Eindhoven. Rode draad in haar leven is zorgen dat mensen er bij horen. In haar privéleven is zij mantelzorger op zoektocht. Ze blogt. Als realist die vindt dat je ook de rauwe werkelijkheid mag laten zien. Een boeiend gesprek met Pink van Veen.

TEKST: RIA KERSTENS FOTO'S: PATRICK MEIS

Hoe kwam u in de zorg terecht?

„Ik was jong: zeventien jaar. Wilde 'iets met mensen' doen. De keuze om psychologie te gaan studeren werd ingegeven door mijn interesse in de psychiatrie en het gevoel dat vooral die mensen er vaak niet bij mogen horen. Daarom ging ik tijdens mijn studie naar Italië, waar op dat moment de psychiatrische ziekenhuizen gesloten werden. In de maanden dat ik in Triëst als vrijwilliger werkte, werd ik echt geraakt. Dat is een soort ankerpunt geweest. Je mag geen mensen – omdat ze anders, afhankelijk of oud zijn – uitstoten. Iedereen wil er toe doen, een plek hebben in de samenleving. Ik denk dat we als samenleving geneigd zijn om dat wat minder mooi, confronterend en veel 'rauer' is, liever niet te zien. Dat zie je in de psychiatrie, maar ook in de ouderenzorg. Er wordt over ouderen, en het ouder worden, vaak in stereotypen of geromantiseerd gepraat. Zelfs een prachtige film als 'Amour' (Gouden Palm) romantiseert dat beeld. De indringende werkelijkheid van bijvoorbeeld incontinentie, niet meer kunnen slikken of jezelf kwijtraken, wordt toch weggestopt. Ook in de hele discussie over ouderenzorg zie je niet wat er daadwerkelijk in een verpleeghuis gebeurt. Dat geldt ook voor andere sectoren van chronische zorg. We zien die vrolijk lachende – licht-verstandelijk – gehandicapte, maar mensen met een diep verstandelijke beperking blijven uit beeld. Tenzij er een incident is waarbij het allemaal verkeerd is gegaan.”

Zoals toen Nederland op z'n kop stond bij het zien van beelden van Brandon die met een riem aan de muur vast zat. Is dat dan schijnverontwaardiging?

„Ja, ten dele wel. Dat is natuurlijk vreselijk,

maar ook iets wat we niet willen zien. Iedereen spreekt er schande van, maar het is een feit dat we als zorginstelling ook niet altijd voor alles een oplossing hebben. Dat het voor zorgmedewerkers en familie ook een worsteling kan zijn. Daar gaat de discussie vaak niet over. Dat wegduwen, naar de achtergrond schuiven, is wat me in mijn studie raakte. Dat is de rode draad in mijn werk en leven. En dat erbij mogen horen, is geen proces dat als vanzelf gaat in de samenleving.”

Is er iets wat u met die overtuiging en passie (nog) niet gelukt is?

„Die rode draad, die drijfveer, is vooral een zaak van de lange adem. En gaat dat lukken binnen nu en tien jaar? Nee, zo moet je daar niet naar kijken. Het is een permanente uitdaging voor onze samenleving om de mensen die niet helemaal mee kunnen komen er bij te betrekken. Soms lukt dat beter, soms niet.”

Is dat frustrerend?

„Nee, absoluut niet. Je moet wel steeds bezig zijn om nieuwe manieren te vinden om er voor te zorgen dat groepen mensen niet letterlijk en figuurlijk 'uit beeld raken'. Want, 'buiten beeld' betekent vaak ook dat je vergeten wordt in alle politieke besluiten. Erbij horen begint met 'gezien worden'. Ik vind dat je dingen die je eigenlijk niet zo graag wilt zien, maar die wel een belangrijk deel zijn van de chronische zorg toch moet laten zien, omdat het van waarde is. Ik wilde dat ook in het communicatiebeleid binnen Vitalis. We zochten foto's van een aantal zeer oude, zorgafhankelijke mensen. Dat is me niet gelukt. Medewerkers en bewoners vonden dat te confronterend. Voor mensen is het soms toch te moeilijk om te zien hoe het in werkelijkheid is.”

Waar staat Vitalis voor?

„Voor goed en veilig wonen en goede en veilige zorg voor ouderen. We willen vooral dat mensen ruimte hebben voor hun eigen leven. We proberen van iedere dag iets te maken; kwaliteit van leven te bieden. Dat zit niet alleen in de zorg of het appartement dat je hebt, maar ook in de dingen die je samen doet. Daar willen we een bijdrage aan leveren. De ruimte voor het individu staat bij ons hoog in het vaandel.”

Waar blijkt dat uit praktisch gezien?

„Ook mijn voorgangers kozen al vroeg voor een variatie in appartementen. Bijvoorbeeld ook appartementen in het luxe segment. We kijken naar verschillende leefstijlen en maken daar ruimte voor. Zowel in woonruimte maar in ook hoe mensen hun dag willen besteden. Nu zijn we vooral bezig met het samenspel tussen bewoner, familie en medewerker. We willen het graag samen doen, samen betekenis geven aan de dag, maar ook dat zijn langzame veranderingen, Het gaat niet vanzelf.”

Niet alleen breien en bingo?

„Nee, ook kunst en cultuur. Zorg is, hoe moeilijk en complex ook, een vanzelfsprekendheid. Die moet gewoon goed zijn. Maar dan begint de dag en daar gaat het om. Eenzaamheid is een groot thema dat heel moeilijk op te lossen is. Die eenzaamheid en het niet meer nabij zijn van die anderen. Als je ouder wordt, vallen de mensen om je heen weg of ze zijn druk. We zaten laatst in één van onze locaties met wat bewoners te praten. Dan hoor je enthousiasme over leuke activiteiten waar de bewoners bij betrokken worden. Zegt de mevrouw naast me ineens heel zachtjes: 'Ik voel me wel heel eenzaam hoor, al doe ik met alles mee.'”

U bent bestuurslid van de Stichting Kunst en Dementie. Wat hebben die twee met elkaar te maken?

„Dat is een leuke kleine stichting van een groep mensen die vindt dat je meer met kunst kunt doen voor mensen met dementie. Mensen prikkelen bijvoorbeeld. Kunst gebruiken om mensen met dementie uit zichzelf te lokken; interactie te krijgen tussen hen en familie of behandelaars. Bovendien vinden ze dat er in

een instelling meer mag zijn dan alleen bingo. Kunst is vaak een aanleiding om met elkaar in gesprek te gaan. Kunst brengt fleur en levendigheid in het leven. Daar zijn we bij Vitalis ook druk mee bezig en hebben hiervoor speciale kunstcoördinatoren in dienst. Vanuit die achtergrond ben ik door de stichting gevraagd om in het bestuur te komen.”

Hoe ver staat u als bestuurder af van de dagelijkse praktijk?

„Dat is een dilemma. Je wilt als bestuurder dichtbij de praktijk van alledag staan. We proberen zo zichtbaar mogelijk te zijn. Maar de realiteit is natuurlijk ook dat je dat niet bent. Dat moet je onder ogen zien. Als je als bestuurder een dagje meeloopt, is dat toch anders dan dat je als medewerker je dagelijkse werk doet. Dat is niet erg. Als bestuurder heb je juist ook de taak om van een afstand naar de praktijk van alledag te kijken, het overzicht te houden en de rode draad te bewaken. Ik denk dat ik er ver vanaf sta, maar tegelijkertijd ook dichtbij ben. Het vinden van een goed evenwicht blijft een spanningsveld.”

Er wordt continu aan de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) gesleuteld. Hoe be-

trouwbaar is de overheid als partner?

„Ik denk dat niemand je dit antwoord zal geven, maar ik vind hem heel betrouwbaar. Alleen zijn de specifieke maatregelen onbetrouwbaar. Maar het hele beleid is al jarenlang hetzelfde: meer mensen opvangen in de samenleving. En aan de andere kant: meer zelf betalen. Dat is een heel dominante lijn sinds 1970. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning is daarop gebaseerd.

De kunst de komende tijd zal zijn om dat ‘erbij horen’ overeind te houden. Het gaat nu vooral over ‘zelf betalen’ en bezuinigen. Als het alleen daarover gaat, zit het risico er in dat we de kans om met elkaar de ‘kwaliteit van samenleven’ te verhogen, missen. Dan wordt de toekomst vooral ‘kwaliteit van óverleven.’”

De discussie dat kinderen meer voor hun ouders moeten gaan zorgen, past ook binnen de discussie van meer zelf betalen.

„Ja, zo wordt het vaak vertaald. De AWBZ is uit zijn voegen gegroeid na de oorlog; dat moet echt anders. We zijn een beetje opgevoed met het idee dat we niets meer hoeven doen voor anderen. De kwaliteit van ons eigen leven en ons eigen bestaan staat soms ook wel heel erg op de voorgrond. De waarde om een peri-

ode voor een ander te zorgen wordt te weinig in beeld gebracht. Ik zorg op dit moment zelf intensief voor mijn moeder. Dáárvóór voor mijn vader en stiefvader. Dat is ook heel waardevol, ook voor mijn kinderen. Het is jongleren en alle ballen in de lucht houden, maar je mag ook best benoemen dat het niet alleen een belasting is.

Dan heb ik het over mensen die gewoon ouder worden en zich alleen de laatste paar jaar van hun leven onveilig voelen, afhankelijk(er) worden, eenzaam zijn en daardoor wat sterker leunen op de familie. Dat kun je mogelijk best wel opvangen met elkaar. Het is vergelijkbaar met de periode dat je kinderen klein zijn en je eigen leven beperkt wordt. Het is natuurlijk heel anders bij mensen die een chronische ziekte hebben. Dan ervaar je jaar in jaar uit dezelfde belasting en zorg.”

Over oude dag gesproken; hoe ziet de derde helft van uw leven eruit?

„Dat is voor mij niet anders dan voor iedereen. Ik hoop dat ik zo dicht mogelijk leef bij degenen van wie ik houd. Terug kan vallen op mijn familie, en mijn kinderen in mijn nabijheid heb. En eigenlijk ook het liefst op mijn eigen plek. Als ik over mijn oude dag nadenk, ga ik

er mentaal al vanuit dat ik dat zelf moet regelen. Over vijftien jaar staan mensen er anders in dan nu en dat betekent ook dat een deel van de oplossing al in zicht is.”

U houdt een blog bij waarin wij lezen dat u thuis aan het verbouwen bent om uw moeder (deels) bij u te laten wonen. Zou u later ook bij uw kinderen willen wonen?

„Wij verbouwden onze garage al eerder tot een logeerappartement, en voor de kinderen. Mijn moeder gaat daar nu een deel van de tijd wonen. Deels, want helemaal naar ons halen zou een te grote overgang voor haar zijn. Dat wil ze ook niet. We beginnen van vrijdag tot maandag; dan heeft ze die nabijheid en levendigheid vier dagen per week. Daar gaat het vooral om. Daarna vindt ze het vast weer fijn om in haar eigen huis te zijn.

Het is voor ons ook een zoektocht. Hoeveel wil je nou eigenlijk inschikken, maar ook de gedachte dat je er veel plezier aan kunt hebben samen. Waar ligt die grens? Voorheen zou ik die anders neergelegd hebben. Voordat mijn vader eind vorig jaar overleed was hij erg ziek. Op een gegeven moment riep hij mij naar boven; hij kon niet meer van de wc afkomen. Dan denk je: ‘Wat krijgen we nou?’ Voordat

ik boven was, viel hij ook nog. Daarna wilde hij voordoen hoe hij op de wc zat. Ik stond met het schaamrood op mijn kaken te kijken hoe mijn vader zijn broek liet zakken en op de wc ging zitten. En dan sta je ineens je vaders broek op te hijsen. Dat zijn momenten waar je overheen moet en die daarna ook wel weer hun waarde krijgen. Omgekeerde zorg. Je rol verandert en dat gaat niet vanzelf. Wat wil je wel en niet doen? Waar die grenzen liggen, weet ik eigenlijk ook niet. Ik help mijn moeder nu met aan- en uitkleden en dat is prima. Maar jaren geleden had ik niet geweten of ik dat wel zou willen.”

Heeft u uit oogpunt van uw werk de drang om hierin een voorbeeld te zijn?

„Nee, de keuze is puur persoonlijk. Het zijn mijn papa en mijn mama. Maar als je mij dat vijf jaar geleden had gevraagd, had ik waarschijnlijk gezegd: ‘Ik ga mijn vader toch niet van het toilet hijsen, zeg!’”

Wat is uw overweging geweest om te gaan bloggen?

„Ik schrijf wel vaker van dat soort kleine stukjes. Daar zijn mijn zus en ik mee begonnen toen het slecht ging met vader. Na zijn overlij-

den wilde ik verder schrijven. Ik weet niet of ik het volhoud, dat gaat bij vlagen. Het laat iets zien van je leven en je binnenwereld. Maar ik ben er soms wat te impulsief in.”

Waarom een blog en geen dagboek?

„Ja, dat vraag ik me ook af, nu ik hoor dat jullie het gelezen hebben... Ik vind het niet erg om te delen; schrijf ook niet alles op. Ik deel het ook omdat het verbinding heeft met mijn werk. De vraagstukken aan de bestuurstafel en aan mijn eigen keukentafel zijn dezelfde. Het verwondert me, en houdt me bezig. Vanaf het moment dat je werkelijk zelf de zorg voor je ouders hebt, kijk je toch weer net iets anders naar de werkelijkheid. Het verrijkt ook mijn rol als bestuurder.”

Iets anders. U staat als topvrouw in de FRITS Top 50. Wat betekent dat voor u?

„De eerste keer dacht ik: ‘Wat is dit nou?’ Maar toen werd ik naar aanleiding van de Top 50 gevraagd om bij de Ronde Tafel van de politie te komen. Een kleine groep mensen die af en toe vanaf de zijlijn iets mag roepen. Ik vind het leuk!”

Topvrouw, bestuurder, blogger, een gezin met

drie kinderen, mantelzorg...

„Dat werkt heel goed door twee belangrijke elementen: mijn man zorgt thuis voor alles en we zijn nogal nonchalant. We strijken nooit tenzij ik het uit de kast trek en denk: ‘Dit ziet er wel heel verfrommeld uit.’

Natuurlijk ken ik ook de bekende spagaat. Vraag ik me af of ik overal wel genoeg tijd aan besteed. De oudste twee kinderen (twaalf en vijftien jaar) lijken er minder last van te hebben. Van de jongste kreeg ik met Moederdag een gedicht waarin stond: ‘Lieve mama, ik zou willen dat je vaker thuis was, want ik zie je bijna nooit’. Ja, dat doet wel zeer...”

Resteert er wel tijd voor uzelf?

„Die raakt wel eens in het gedrang. Ik houd erg van rommelen in huis. Beetje zitten en prutsen, daar geniet ik van. Maar veel tijd voor mezelf, mis ik dat nou echt? Nee, ik houd van mijn werk, beleef er heel veel plezier aan. Daar maak ik ook heel veel leuke dingen in mee; dat is ook een voorrecht. Thuis geniet ik ook. Het is de afwisseling. Je bent de hele week druk en dan is het heerlijk om in het weekend in rubber laarzen in de tuin rond te sjokken!” 🍄

HET FRITS-PANEL

Op verzoek van FRITS recruteerde Dries Steinmeijer (tweede van rechts), directeur van Korteweg Communicatie, en buitengewoon en erkend netwerker in de stad, drie panelleden voor deze rubriek.

Edzo Doeve (rechts) is bestuursvoorzitter van de landelijke uitvaartorganisatie DELA in Eindhoven; Imke Carsouw-Huizing is directeur van de Stichting Brainport en directievoorzitter van Brainport Development; Jo van Ham is lid van het College van Bestuur van de TU/e en lid van de Raad van Toezicht van de citymarketingorganisatie EHV365.